

ДЕМОГРАФІЧНА КРИЗА В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Мельник А. О. здобувач вищої освіти групи МЕНЗ/1

Миколаївський національний аграрний університет

Несприятлива демографічна ситуація в Україні і насамперед різке зменшення народжуваності пов'язані із загостренням проблем функціонування сімей як осередків відтворення населення, зниженням їхнього демографічного потенціалу. Особливо гостро ця проблема проявляється у сільській місцевості. На народжуваність впливає багато так званих непрямих детермінант: соціальні, економічні, культурні й екологічні чинники. На їх динаміку впливають, в свою чергу, й інші чинники, найбільше значення серед яких в Україні мають соціально-економічні, оскільки їхня дія на дітородну активність опосередковується світоглядними й аксіологічними феноменами (нормами, традиціями тощо) [1].

Метою дослідження є здійснення ґрунтового дослідження демографічних процесів в сільській місцевості; причин та основних тенденцій їх зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за темою дослідження свідчить, що проблемам демографії та факторам, що на неї впливають присвячено багато праць українських науковців, зокрема, таких, як І.К. Бондар, В. Гошовський, О.П. Сологуб, Л.С. Дорошенко, Н. Мірко, В.М. Медков, Е. Лібанова, С. Пирожков, В.С. Стешенко, А. Романюк, А. Шаповал та ін. Проте, негативні тенденції в демографічній ситуації, зокрема, у сільській місцевості в Україні зумовлюють необхідність ретельного аналізу проблем народжуваності як основного фактору формування української нації.

В сьогоденні умовах спостерігається наявність гострих соціально-економічних проблем сільського населення у сфері зайнятості, ефективного використання кадрового потенціалу і, зрештою, визначення перспектив розвитку сільського господарства України в цілому. Соціальні проблеми села та сільського населення задовольняються все меншою мірою, спостерігається все

більший занепад соціального розвитку села. Так, із загальної кількості населених пунктів 25% не мають ніяких виробничо-управлінських підрозділів, 2,3% не мають ніяких видів благоустрою, 5,9% населених пунктів не мають установ, підприємств і організацій соціальної сфери. Крім того, мають місце негативні тенденції старіння сільського населення, перевищення смертності над народжуваністю, відсутність молоді в багатьох селах, які вже даються взнаки. Більше того, подальший розвиток таких тенденцій призводить до поглиблення соціальних проблем. Багато сіл України вже зараз знаходяться на межі вимирання і потребують невідкладної допомоги з боку держави. Проблема полягає, перш за все, у тому, що у сфері сільського господарства започаткувалась тенденція зниження чисельності населення працездатного віку, відбувається природне скорочення чисельності населення. Майже кожний сільський житель досягнув пенсійного віку. За останні п'ять років в селах народилось майже у два рази менше людей, ніж померло. За вказані роки майже в трьох тисячах населених пунктів зовсім не було народжених, питома вага населених пунктів в яких відсутні діти до п'яти років, у загальній кількості сіл становить 9%, молодь у віці 16-35 років - 5% сіл.

У Львівській області всі 103 малі села (хутори) із людністю до 50 осіб входять до категорій сіл, що деградують. В Україні до таких належать села з часткою пенсіонерів більше 50%, а в малих селах – понад 40% [4]. Серед таких сіл виділяються вимираючі та занепадаючі села із складною демографічною ситуацією. Вважаємо, що вихід із групи проблемних сіл, що деградують, може бути в напрямках: віднесення таких сіл до категорії безлюдних; зміна співвідношення між особами пенсійного і не пенсійного віку (так зване «омолодження села»).

Вважаємо, що особливо гостро на сьогодні стоїть проблема соціального захисту молоді та закріплення її в сільській місцевості і сфері сільського господарства. Проблеми села та сільського населення потребують нагального вирішення, розроблення на рівні держави низки дієвих соціальних, економічних загальнодержавних та регіональних програм розвитку та їх

невідкладне виконання. Економічна нестабільність та соціальна незахищеність молоді змушує її зосереджуватись перш за все на проблемах подолання бідності, а вже потім – на створенні родини та народженні дитини, що прямо безпосередньо негативно впливає на загальний рівень народжуваності.

Таким чином, демографічна криза може перетворитись на демографічну катастрофу, коли соціальний механізм відтворення нації вщент руйнується, а вся структура суспільного життя надовго втрапить свою особливу системну (емерджентну) властивість, тобто здатність зберігати міру відтворення конкретно історичного населення як єдності досягнутої якості і кількості.

Список використаних джерел

1. Уланчук А.І. Деякі соціально-економічні проблеми сільського населення// Матеріали I Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції 20-22 січня 2010 року «Актуальні питання сучасної економіки»// [Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1395>

2. Статистична інформація / [Електронний ресурс] / Держ. ком. статистики України.— Офіц. веб-сайт.— Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

3. Сільський сектор України на рубежі тисячоліть: у двох томах. Т.2. Соціальні ресурси сільських територій / Л.О. Шепотько, І.В. Прокопа, С.О. Гудзинський, В.Д. Яровий. – К.,: Ін-т економіки НАН України, 2003. – С.77-78.

4. Проблеми розвитку сільських територій / К. В. Васьківська, І. В. Сембай, О. А. Сікора // Економіка АПК. - 2009. - № 11. - С. 117-121

5. Блейклі Е. Дж. Планування місцевого економічного розвитку. Теорія і практика. – Вид. 2-е / Пер. з англ. – Львів: Літопис, 2002. – С.7.

Науковий керівник - Олійник Т. Г. - канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств